

BIBLIOTEKA

Zakl. Nar. Im. Ossolińskich

XVII

195

The image shows the front cover of an old book. The cover is decorated with a marbled paper pattern featuring large, dark, irregular spots on a lighter background, with small red specks scattered throughout. The spine of the book, visible on the left, is made of a brown, textured material. In the upper left corner, there is a small, rectangular, light-colored paper label with a black border. The label contains the text 'BIBLIOTEKA' and 'Zakl. Nar. Im. Ossolińskich' in a serif font. Below this, the Roman numeral 'XVII' and the number '195' are printed in a larger, bold font.

THE NEW YORK

LIBRARY OF THE

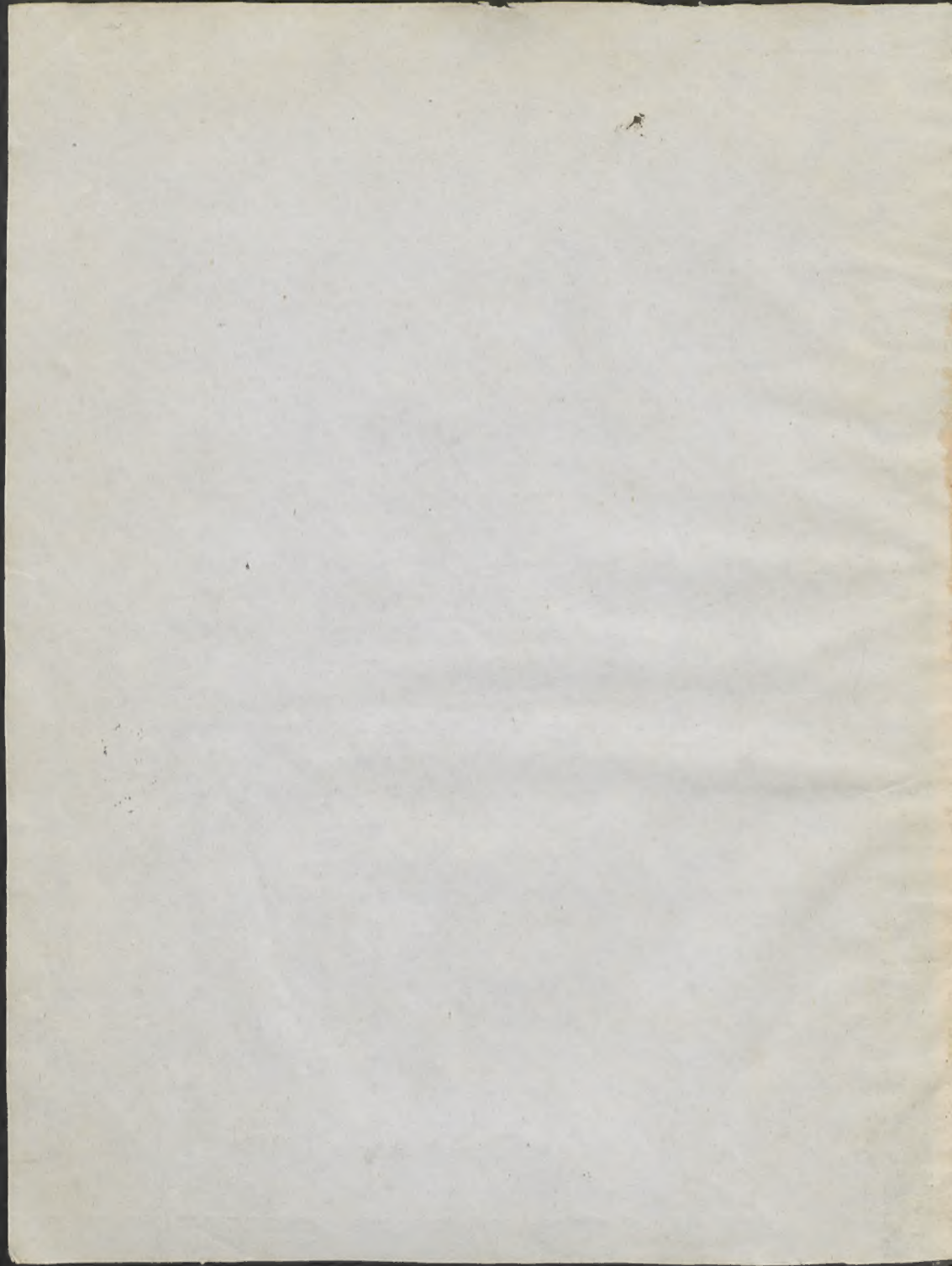
NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1891

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
1891

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
1891

S V M M A

Świętego Krześciańskiego
Nabożeństwa / krotkimi slowy
na światło wydana.

Psal: 33.

1. Będa dobrorzeczyt Páná ná wśelki czas.
2. Závždy w wśtách mych chwátá iego.
3. W Pánu sie będzie chłubitá duśá moia / niech
słyśa ciśy / á niech sie wesela.
4. Wielbicie Páná zemna / wywyżšaymy imię
iego społecznie.

XVII-195-III

Przedmowa.

W Jernay prawdziwa i istotnie jest rzecz albo sprawa ta to / iż Pan a zbawiciel nasz miły *I E Z U S K R I S T U S*, iako na on czas tu na tym świecie cielesnie bedac / iawnie onym Doktorom y *Faryzeuszom* pokrytym / y o onych sam przez wsta swe mowić raczył / iż nie inaczej ale właśnie też tak y teraz / y po tym przez wszystkie przyszłe czasy / duchownie tu bedac / nie nieyszym / y zawsze aż do skończenia bedacym ludziom pokrytym / temiż słowy iako własnymi wsty swemi piśmem świętym mowić raczy takto: **Wy iestescie / ktorzy sie sprawiedliwemi czynicie przed ludźmi / aleć B o g zna sercá wasze. Biada wam Doktorowie y Faryzeuszowie pokryci / iż iestescie podobni grobom pobielonym / ktore z wierzchu widza sie być cudnemi / a wewnątrz pełne są kości umarłych / y wszelakiey nieczystości. Także y wy z wierzchu zdacie sie ludziom być sprawiedliwemi / a wewnątrz pełni iestescie obłudności y nieprawości. Dobrze prorokował Izaiasz o was pokrytych ludziach / tak iako napisano jest: Ten lud wsty mie chwali / ale serce ich dalekie jest odemnie. Ale po proznu mie chwala / nauczając nauk y przykazania ludzkich. Opuścić wsty bowiem przykazania Boże / trzymacie podania ludzkie / omywania fruzlikow / kielichow / także y inych wiele rzeczy tym podobnych czynicie. A mowil im / Dobrze odrzucacie przykazanie Boże / abyście podania wasze chowali.**

Luc: 16.

y 15.

Matth: 23. 5

y 27.

y 11.

Marc: 7.

y 6.

y 7.

y 8.

y 9.

A tak wiernie y prawdziwie / podług rzeczy a sprawy
 teyto Pána Krystusowey / każdy wierny Krześcijański
 człowiek to mówić / y o tym pisać może / iż pokryć Doktor
 rowie a Saryzeuszowie dżisieyszy / właśnie też tak iako y
 oni przodkowie ich sprawiedliwemi sie czynia przed lu
 dźmi / zgoła by namniej niedbając na to / chociaż dostatec
 cznie wiedza o tym / iż *PAN BOG* zna sercá ich / iż biada
 im / iż iako groby pobielone / tć. tak właśnie zwierchu oni
 zdadza sie ludźiom być sprawiedliwemi / a wewnątrz so
 pełni wśelakiey nieczystości y nieprawości: Jż tylko wsty
 Pána chwala / a serce ich dalekie iest od niego / iż po pro
 sznu Pána chwala / nauceając náuk y przykazania ludz
 eich. Jż opuściwszy odrzućcia przykazania Boże / a trzys
 maia podania ludzkie / y zachowuia podania swe / to iest /
 iż tak iako w piatyech *Moyzefowych* Księgách we trzys
 dźiestey pierwszey Kápitułe / a w *IO. II. 12.* wierśách napi
 sano y przykazano / przed meżami / żonami / dżiátkami y
 gościámi Zakonu ábo Przykazania Bożego nie czytáio /
 á to iest iśtoenie to / iż przykazanie Boże swoím nieczytá
 niem opuściwszy / odrzućcia. A nie tylko przykazanie Bo
 że / ale iż też y modlitwe Pánsta / y członki wyznania wiá
 ry / ábo Wiáre prawdziwa powśechnia święta Krzeście
 áńska / y náuki o Krzcie świętym / y o Wieczerzy świętey
 Pánstkiey / y o inszych powinnościách świętych Krzeście
 áńskich opuściwszy odrzućcia / to iest / przed ludem Bo
 żym ku pożytecznemu náuczeniu ięzykiem rozumitelnym
 nie czytáio. Ale iż ná mieyscu ábo miásto przykazania
 Bożego / y náuk tych świętych wyższey pomienionych / w
 domiech ábo Kóścielech bogi cudzemi / obrázy rytemi / po
 dobieństwy rozlicznemi osádzonych / podług wymysło
 nych náuk / á przykazania ludzkich / y podania swego / czás
 sem stoiać / czássem siedzac / czássem iák obyczay przyrodzo
 ny chodzác / czássem nád obyczay wspák boso wstępuiać / á
 czássem przed obrázem kłeczác / czássem leżác / czássem ceni

żeto / czasem inſy obraz ábo krzyżyć / ábo czaczeć páciſi-
 kaſem nazywájące cáluiać / czasem noſiac y piáſtniać / czá-
 ſem mſzałſkie báłwochwałſtwo ſpráwuiac / iezykiem ob-
 cym głoſno ná wiátr mówia y ſpiewaia : á czasem éicho-
 ſzepczac / mruczac y mámróczac ſzczepia / ábo trzymáia y
 záchowuia to / że też y ſámi niektorzy éiżto pokrýci oblu-
 dnicy. Aludſie z poſpolſtwá niemal wſyſcy niewiedza y
 nie rozumieia co / tylko widza y ſłyſza / iż właſnie to / y táć
 czynia / co y iáko o nich Duch ſwieteſzy przez Proroká iáw-
 nie mówi ſłowy temi : **W domiech ich** (to ieſt w Ko-
 ſcielech bogi cudzemi / obraży rytemi / y podobieńſtwy roz-
 licznemi oſádzonych) ſiedza **Kſieża** máiać ſuknie
 rozdarte / á lby y brody pogolone / ieichże to lby
 obnáżone ſa. **Y rycza** krzyczac ná bogi ſwe / iáko by
 ná ſtypie vmártego. **Y** ponieważ Doktorowie á ſá-
 rzeuſhowie / to ieſt ſákonnicy á Kſieża dſiſteyſzy z tey
 ſpráwy Pánſkiey / y Prorockiey / w ludzkim y ſwym wła-
 ſnym wymyſlonym / á nie w Boſkim Oycowſkim ſzczepie-
 niu / to ieſt náuk á przykazania podaniu / trzymániu / zách-
 owaniu / á dáremnym Pána chwaleniu / zc. iáwnie ſie
 náleſć y poznać dáwaia. Táćże też / ponieważ tym ob-
 cym niewyrozumitelnym y niepożytecznym iezykiem ná
 wiátr mówia y ſpiewaia / á nie ku zbudowaniu Koſcio-
 lá / to ieſt / nie ku wynánczeniu ludu przykazania Bożego /
 ani ſwietego nabożeńſtwá Krzeſciáńſkiego / ále właſnie
 przekłetego báłwochwałſtwá pogańſkiego brzydliwoſć
 przewyżſaia / á chciwie y złoſciwie iáwnie ſáleſiac / oczy
 ſwe záſlepiáia / wſy zágluſaia / y ſercá zátwárdzáia / od
 prawdziwey ſwieteſzy Krzeſciáńſkiey náuki tey / z ktorey
 ſie każdy człowiek budować / to ieſt pożytecznie uczyć mo-
 że / ktora Duch ſwieteſzy przez naczynie wybrane ſwoie dáć
 y zoſtawić raczył ſłowy temi : **Jeslibyście wy nie mo-**

Baruch: 6.
V 30.

V 31.

1 Cor: 14.
V 9.

y 12.

y 14.

y 15.

y 16.

y 17.

y 21.

Matth. 15.

y 13.

y 14.

wili rozumitelnie / iakoż będzie rozumiano co sie powiada / bo tak na wiatr mówić będziecie. Wy przeto / iesli gdy duchownych rzeczy żądacie / szukajcież abyście w nich przewyższali ku zbudowaniu Kościoła. Dla tego kto mówi ięzykiem obcym / niech sie o to stara / aby mógł wykladać. Bo ieslibym sie modlił ięzykiem / modlić sie duch moy. Ale wyrozumienie moje iest niepożyteczne. Coż tedy iest / bede sie modlił duchem / bede sieteż modlił y wyrozumieniem: bede spiewał duchem / y bede też spiewał wyrozumieniem. Bo ieslibys ty błogosławił duchem / tedy ten ktory iest z polstwa / iakoż rzecze Amen na twe błogosławienstwo / gdyż niewie co ty mówisz: Abowiem choć ty dobrze dziekniesz / ale sie drugi nie buduje / zc. Gdyby sie tedy wszystko zgromadzenie pospolu zešlo / y wszyscy ięzyki mówili / a wesliby nie / nauczani / abo niewierni: izali nie zżeka iz śaleiecie?

Przetoż PAN a zbawiciel nasz miły Jezus Krystus / nie tylko o każdym szczepieniu iako wytrącone będzie / ale też y o wszystkich / nauki a przykazania ludzkie szczepiających pokrzytych ludziach / iawnie mówić / a nam abyśmy ich niechali przykazywać / y abyśmy wiedzieli / iaktymi y co znaczą / y do czego naśladownik i swe z soba prowadzą / to iasnie okazować raczy słowy temi: Każde szczepienie / ktorego nie szczepił Ociec moy / wykorzciono będzie. Niechcież ich / ślepić się / a wodzowie ślepych / poprowadzili ślepy ślepego / oba w doł wpadną.

Wierna

Wierna też y prawdziwa istotnie jest rzecz a sprawa ta to iż Pan Bog Ociec niebieski / o tymże to Jezusie Krystusie z niebá iásne świadectwo y przykazanie wydać raczył słowy temi: **Tenći jest syn moy mily / w ktorym sie mnie wpodobáło / tegoż słuchaycie.** Tu iásne wyrozumienie / y własne poznanie jest / iż iáko dla innych niezliczonych y godnych przyczyn / tak też y dla tey / Ociec niebieski to uczynić raczył / chcąc istotnie y koniecznie to mieć / aby náporząd wszyscy ludzie / iáko onych dawnych / tak też y tych dżisieyszych czasow / z tey wierney a prawdziwey rzeczy / syná iego / a Páná y zbawiciela nášego miłego Jezusá Krystusá: te Doctory / te Sárzyzeuse / te nálbiech y nábrodách pogolone Kétedze / ludśi pokryte / te iáwne ślepe ślepych wodze w dol piekielny prowadzace / y te wyższey oznáymione / y inśe niezliczone ściepienia / to jest náuki / podánia / trzymánia y przykazánia ich zmyślone / a nie z Boga y nie z pisma świętego postanowione poználi / y poniecháli ich. A poznawşy ie / y niechawşy ich / aby tak iáko Duchem swym świętym przez naczynie swe wybrane náuke dać raczył / **Meżowie sie modlili ná każdym mieyscu / także też y małżonki ich / iáko to ná pohánbienie wşytkim Sárzyzeuśom obludnym / a ná pocieśenie y ná przykład wşytkim pobożnym Krześcianśtim meżom / Pan Bog wśechmogacy / z śczyreyláostí / miłostí / y niewymowney dobroći swey oycowśkiey / mnie / (glupstwo tego swiátá człowieká) / k temu wybrać / y tym dárować raczył.** Jżem te summe świętego Krześcianśtiego nábożeństwa / troctkami słowy nápisal y ná swiátło wydal. Chcąc istotnie Pan Bog to mieć / aby każdy ná co pámietał / iż od niego sámego / a nie od dyabła złego stworzony jest. A iż imia y przymianek zośobná każdego / ma a nośi záwśe w sobie powinność / aby pod spráwo swiáto Bośka iego / wiernym do mo-

Matth: 17.

Ź 5.

2 Petri: 1.

Ź 17.

1 Timoth: 2.

Ź 1.

wym: pasterzem byl / a tego z wielką pilnością po wszystkie dni y czasy żywota swego przestrzegał: aby ciało / serce / y miejsce mieszkania y bytu jego / przybytkiem tego Bóstwa a nie świątynią było; tak aby dobry rząd sprawował / pobożny / święty / Pánu Bogu swemu przyiemny / przykład z siebie innym dawał / zaraz y wnet rano wstawy / także też z wieczora przed spaniem / z małżonką / dziećmi y czeladką swą / ku stołu zsiędy sie / aby ięzykiem rozumitelnym / one napominał y nauczał / tak iako niżej o tym nauczka wydana jest dla tego / aby sie wszyscy tego świętego nabożeństwa Krześcijańskiego / troskami słowy wydanego na pamięć nauczali / a nauczywszy sie / aby też potym tegoż przykładu naśladowali. A nie tylko w przybytkach swych we Zborzech albo Kościołach / nie tylko droga iadac / albo idac / legając y wstawając / ale też y na innych wszelakich miejscach w społeczności / albo w osobności będąc / każdego sposobnego y wolnego czasu / po wszystkie dni y czasy żywota swego / temużeto Pánu Bogu swemu powinne nabożeństwo Krześcijańskie oddawać umieli / y oddawali. Takowa święta a pobożna sprawa y przódkow naszych Krześcijańskich była / y takowa y nas dzisiajszych Krześcianom ma być. A zwłaszcza gdyż nas tenżeto Pan Bog nasz Duchem swoim świętym przez Proroká swego k temu pobudzać raczy słowy temi: **Błogosławcie narodowie Boga naszego / a uczynicie że będzie słyszán głos chwały jego. Chwalcie Pána wszyscy narodowie / chwalcie go wszyscy ludzie. Podzięczmy chwalmy / y wpadamy przed nim / y płaczmy przed Pánem / który uczynił nas / a bowiem on jest Pan Bóg nasz. A temu / gdyż nas też y Paná Zbawiciel nasz Jezus Chrystus nauczać raczy słowy temi: **Pierwey szukajcie Królestwa Bożego y sprawie****

Psal: 65. 78.

Psal: 117.
71.

Psal: 95. 76.

Matth: 6.

bliwo

dluwości iego / á wſytkie ine rzeczy przydane
 wam beda. To ktoryżkolwiek wiernie á prawdziwie
 wedle naywieſzey moſności ſwey wykonywać bedziemy/
 mocnie wierzac niewymownemu miłoſierdſzu iego Bo-
 ſkiemu/ á niewykonywaniu naſemu / tedy pewnie á iſto-
 tnie PanBog będzie raczył być przy naſey takowey Krze-
 ſciáńſkiej ſprawie / ábo naboſności / y danam z dárú láſki
 ſwey ſwietej Boſkiej wſpomóſzenie y żywota wiecznego
 otrzymanie.

Nápomínánie do Wodliw domo-
 wych / ktore ma czynić każdy Krzeſciáńſki go-
 ſpodarz/do małſonki/dziatki y czeladki ſwey/
 wnet od rána wſtawſzy / tákſe y z wieczor-
 rá przed ſpánem / zé.

W Pánie Jeſuſie Kryſtuſie moi mili wſyſcy ſpo-
 lecznie / teraz pomilczawſzy w ſichóſci badſcie/
 á moiego nápomínania z pilnoſciá poſluchay-
 cie. Ja z porwinnoſci mey/ná pámiéć wam przywodze/á
 was láſkawie nápomínam / ábyſcie záwſe ná to pámie-
 tali/iż nas miły PanBog ſtworzył/á nie myſmy ſie ſtwo-
 rz yli/tákſe teſ zdrowie/wzroſt/wrode/kráſe/dowcip/ro-
 zum/żywnoſć / y wſytkie inſze rzeczy / te ktoreżkolwiek
 mamy / á mieć możemy / to iſtótne nie ſámi z ſiebie / nie
 z godnoſci / nie z ſil / nie z zaſlug / nie z uczynków / y nie z
 żadnych inſzych ſpraw náſzych człowieczych mamy: ále z
 ſámej ſcezyrey láſki / niewymowney miłoſci / á nieſkoń-
 czoney dobroci y ſzczodroblivoſci Boſkiej / wſytko to
 każdemu z nas do czáſu zámiérzonego wdzielono ieſt.

Przetoż pilnie pamiętać na to / za przepięte przyjęte da-
ry / á dobrodziejstwa temuż samemu Pánu Bogu nasze-
mu wstáwicznie / wierne / wprzeymie á serdecznie dzie-
lujemy / á za przepięte potrzebne / iego naswietšey Boškiey
Oycowškiey miłosći poniżenie / á pokornie wzywáiac /
prosimy: wšakże nie w nádziecie nabožności modlénia ná-
šego / ále w nádziecie niewymownego miłosierdzia Oycá
nášego niebieskiego / y w nádziecie lástki Pána Jezusa Kry-
stusa syná iego / teraz inż wšyscy społecznie złożymy syrece
náše / sercem skrušonym y poniżonym zgodliwie á iedno-
stáynie Pánu Bogu nášemu modlmy sie tak to:

Panie Boże Oycze wieczny y wše-
chmogacy / ktorego lástki á swietey
pomocy / my grzešne á niegodne
dziatki twoie / nigdy namniey nie
dobrego myšlić ani spráwować nie
możemy / Twey naswietšey Boškiey Oycow-
škiey miłosći poniżenie á pokornie prosimy / rá-
czyš ty sam być początkiem / pośrzedkiem y do-
kończeniem wšytkich spraw przedsiwzięcia ná-
šego powinnego Krzešćiańskiego. Lástki daru
Duchá twoiego swietego ráczyš nam wšyczyc /
á wárgi náše rácz otworzyć / serca też náše zle-
rácz w dobre odnowić / y też duchá nášego rácz
miły Pánie w práwey Krzešćiańskiej wierze po-
silnić y stale vmocnić / á od błedu wšelákiego / y
od inego wšego zlego / twej naswietšey Boškiey
miłosći przeciwnego / á dušy y ciała nášemu ško-
dliwego ráczyš nas obronić y zachować: abyśmy

za łaskę a swiętą pomocą twoją / wsty naszymi
prawa wiara / a wprzeymym sercem / y czystym
duchem / tobie dziś y na wieki cześć chwale y też
dziękowanie czynić / a za nasze grzechy wierne y
prawnie pokutować mogli.

Iedyńy / wieczny / wszechmogący / wszego miło-
sierdzia / przenedobrotliwszy a namilosciawszy
Panie Boże stworzycielu a Oycze nieba / ziemi /
morza / nas grzesznych dzieł twych / y innych
wszystkich rzeczy / Samemu tobie cześć / chwale
y też dziękowanie czynimy / iżes z wielkiej y dzi-
wney miłości swey / w Chrystusie Jezusie wy-
brał nas / przed założeniem swiata / abyśmy my
byli swiętymi / y nieugiętanymi przed nim w
miłości / przedtym postanowiwszy nas ku przy-
spodobieniu za syny przez Jezusa Chrystusa ku so-
bie / wedle wpodobania woley swey. A potym we-
dle ciała / nas na wyobrażenie y podobieństwo
stworzycies raczył / a stworzone po vrodzeniu
naszym na ten swiat / w dziecinstwie / w młodziem-
stwie / w wzroście / w leciech naszych / tak we dnie y
w nocy / każdego czasu / na wszelkim miejscu / w
każdyich sprawach przed siem życiem naszym / aż do
punktu godziny tey to niniejszey / niewymownym
sposobem dobrze a szczęśliwie mieć / opatrować
y zachować raczył.

Ephes. 1.

v 4, 5.

Ráno.

Zakże też ižes nas teyto ninieyſzey przeſſley nocy / od nagley ſmierci / od ſataniſtkiey / y inſzych duchownych y cielesnych nieprzyiaćiol / okrutnoſci / y od inſzego wſzego zlego duſzy y ciału naſe-
mu ſzkodliwego bronić / á w dobrym zdrowiu záz-
chowác raczył.

Ná noc.

Zakże też ižes nas dnia džiſieyſzego przemi-
iaia cego / przeſſego / wczesnemí poſármí / na-
poymí / odžiemy / y inſemí potřebámí z ſtrony
duſe / y teſ z ſtrony ciała naſzego grzeſznego / ob-
darowác raczył: **A** teſ ižes nas od nagley ſmier-
ci / od Szataniſtkiey y inſzych duchownych y cieles-
nych nieprzyiaćiol okrutnoſci / y od inſzego wſze-
go zlego / duſzy y ciału naſe-
mu ſzkodliwego bro-
nić / á w dobrym zdrowiu zázchowác raczył.

Ráno y ná noc.

Poſpolicie teſ y zá inſe wſytki od ciebie
przyiete dáry á dobrodži-
eſtwa twoiey naſwiet-
ſzey Boſtkiey Wy-
cowſtkiey mi-
loſci d-
ziekowanie
czynimy. Przytym po-
niženíe á po-
kornie proſi-
my / ráczyſ teſ naſ y od punktu go-
dzi-
ny teyto ni-
nieyſzey / w teſ láſtce ſwoie ſwíeta Wy-
cowſka
przyiać / w niey zá-
wſe mieć / y wiecznie zázcho-
wác /

wac/przez namileyšego syna twego/ posrzedni-
ka a Pána y zbawiciela našego milego Jezusa
Krysta.

O Mily Wycze niebieski ktoryś nam swoje świe-
te dziesięcioro Przykazanie ku zachowaniu dać
raczył / oznajmując iżś ty ieśś on sam iedyny
Pan Bognáš / ktoryś on lud Izraelski wywiodł
z ziemi Egypťskiej / z domu niewoley.

Pierwsze. Abyśmy nie mieli bogow cudzych
przed tobą.

Wtore. Abyśmy sobie nie czynili obrazu ry-
tego / ani wszelkiego podobieństwa / ktore ieśś na
niebie wzgore / y ktore na ziemi niśś / ani tych kto-
re są w wodzie pod ziemią / abyśmy sie im nie kła-
niáli / ani ich chwalili. Ty sam ieśśś Pan Bognáš
mocny / zawisny w miłości / mśczac sie niepráwo-
ści oycowśkiej w syniech / w trzecim y czwartym
pokoleniu tych ktorzy cie nienawidzą / A czyniśś
miłosierdzie nad tysiacmi tych / ktorzy cie miłu-
ją / y strzega przykazania twego.

Trzecie. Abyśmy nie bráli Imienia twoiego
na daremno / bo sie ty mścić bedziśś nad tym /
ktory imie twoie na daremno bierze.

Czwarte. Abyśmy pámietáli dzień Sabátni
świecić / przez šesć dni robiać y koniać roboty

naſze/ale ſiódmięgo dnia/dzień ſwięty twoy Pá/
 na Boga naſzego / nie mamy czynić wczyna / za/
 dnęgo weni / my y ſyn naſz / y córká naſza / ſługá
 naſz y ſłuźebnicá naſza / bydło naſze/ y gość który
 ieſt w domu naſzym : ábowiem w ſześci dniách
 ſtworzyłeś Pánie Boże/ niebo/ ziemię/ morze y
 co w nich ieſt / y odpoczynałeś dnia ſiódmięgo/
 przetoż błogoſtawiłeś dzień Sabátni Pánie / y
 poſwieciłeś ięgo.

Piate. Abyſmy czcili oycá naſzego y mátkę
 naſze / iżebyſmy długo żywi byli ná ziemi / która
 nam dáć raczyſz Pánie Boże naſz.

Szoſte. Abyſmy nie zabúiali.

Siódme. Abyſmy nie cudzołożyli.

Oſme. Abyſmy nie krádlí.

Dzięwiate. Abyſmy nie mówili fałſzywego
 ſwiadectwa przeciwko bliźniemu naſzemu.

Dzieſiate. Abyſmy nie pożądalí domu bli/
 żnięgo naſzego / áni pożądalí małżonki ięgo / áni
 ſługi/ áni dziewczki/ áni wolu/ áni oſlá/ áni wſzyt/
 kich rzeczy które ięgo ſa.

Al nádwęſzytko / ábyſmy ciębie Boga y Oycá
 naſzego niebieſkiego / ze wſzytkięgo ſercá ſwego/
 ze wſzytkięy duſze ſwey/ y ze wſzytkich ſil ſwoich
 miłowáli. Al bliźnięgo/iáko nam Pan Jezus ſwo/
 ie nowe roſtżanie zoſtawić raczył: ábyſmy tak/

iáko

Iohan: 13.

ŷ 34.

Iohan: 3.

ŷ 16.

iało on nas vnulował/milował, y iało on za nas
 dusze swoje polozył/ y my za bracia nasze kładli: a
 nieprzyjaciółom/ tym ktorzy nam zlorzecza aby/
 smy blogostawili: a ktorzy nas nienawidza/ do/
 brze czynili/ a ktorzyby nas trapili y przesłado/
 wali/ za tymi sie modlili: tak na ce aby smy karmili:
 pragnące napawali/ nagie przyodziewali / zc.
 Rom: 12. y 19. 20.

Matth: 5.
 y 44.
 Luc: 6.
 y 27.

Tym tak swietym rozkazaniom twoim/ o miło/
 sierny Boże a Wycze nasz/ aby smy sercem synow/
 skim poslušni być chcieli/ gdyż ty nic niemożnego
 na nas nie kładziesz/ iało dobry y litościwy O/
 cieć/ prosimy cie pokornie/ rácz nas Duchem
 twoim swietym rátować/ według obietnic two/
 ich nieomylnych/ y day nam posmakować/ iało
 jest wdzięczne ono požadane y przewyższające
 dobro y szczęście żywota wiecznego: żeby nam
 tak nie było trudno pogardzić marnościa pomi/
 iającą swiata tego/ y požadliwoscia własnego
 ciała/ a żyć trzeźwie/ spráwiedliwie y pobożnie
 w terażniejszy wieku/ oczekawając oney bło/
 gostawioney nadzieie y oświecenia chwały two/
 iej wieczney.

Rozmnożycielu y Sprawco dobrá wszełkiego
 Pánie Boże wszechmogacy / poniżenie a pokor/
 nie cie prosimy/ ráczysz sie rozpamiętać na niewy/
 mowne miłosierdzie twoie/ užci sie tobie na láz

ſte a ná miłość dawamy / ponieważes nam to po-
 znać dąć raczył / iże my ſámi przez ſiebie á przez
 uczynki náſze / y przez żadną iná rzecz / y przez ni-
 kogo inſzego ciebie namniej vblagáć / á nigdy win
 á grzechow náſzych odpuszczenia mieć / y zbáwie-
 nia dóſtać nie możemy / iedno przez ſámego iedy-
 nego ſyná twego / poſrzedniká á Páná y zbáwi-
 cielá náſzego milego Jezusá Kryſtá / o ktorym es
 ty ſam z niebá iáſne ſwiádectwo wydać raczył /
 iże on ieſt ſyn twoy mily / w nimże ſie tobie dobrze
 zápodobáło / y raczyles roſtázáć á byſmy go ſlu-
 cháli. A tákże my grzeſzni grzeſznicy / z woley á ro-
 ſtázania twoiego / podle ſwíetey á zbáwienney
 náuki iego tobie modlimy ſie tákto : Wycze náſz /
 ktory ieſteſ w niebiesiech / ſwieć ſie imie twoie ;
 Przydź kroleſtwo twoie ; Bądź wola twoia / iáko
 w niebie ták y ná ziemi : Chlebá náſzego powſze-
 dniiego day nam dzis ; A odpusć nam náſze winy /
 iáko y my odpuszczamy náſzym winowáycóm. A
 nie wwodź nas w pokuſzenie / ále nas zbaw od
 złego. Abowiem twoie ieſt kroleſtwo / y moc / y
 chwálá ná wieki wieków.

O mily Wycze niebieſki / pokornie cie proſimy /
 ráczyſ to uczynić przez tegożto iedyne go Syná
 twego / poſrzedniká á Páná y zbáwicielá náſzego
 milego Jezusá Kryſtá.

W Argámi sercá y ducha vprzeyme-
 go twey naswietſzey Boſtkiey oy-
 cowſkiey miłoſci poniżenie á po-
 kornie proſimy / ráczyſ ty wſe-
 chmogacy Pánie Boże z ſwoiey
 ſwieteý niebieſkieý wyſoſcoſci / oczymá ſwoimi
 láſkáwiená nas w teý ziemſkieý niſkoſci mieſtá-
 iace wyejſzreć. A rácz ſie nád námi grzeſznemi á
 niegodnemi dźiatkámi twoimi zmiłowáć / á teto-
 ninieyſe modlitwy przed ſtolec tronu máieſtatu
 twoiego ſwietego przypuſcić / á nas ich wczesni-
 łámi rácz wczynieć / przez Jezu Krystá tegożto ie-
 dynego ſyná twego / podle wiáry wyznániá ná-
 ſzego / ktora tákto wyznawamy / że Wierzymy w
 ciebie Páná Bogá Oycá wſechmogácego / ſtwo-
 rzyćielá niebá y ziemie. Wierzymy teſ y w Jezu
 Krystá ſyná twego iedyneý Páná náſzego / kto-
 ry ſie poczał z Duchá ſwietego / národził ſie z
 Máryey pány / Vmeczón pod Pontiuſem Pi-
 latem / wkrzyżowan / vmárl y pogrzebion ieſt /
 zſtápił do piekiel / y wſtáł z martwych trzecieý
 dnia. Wſtápił ná niebioſá / táńże ſiedzi ná prá-
 wicy ciebie Páná Bogá Oycá wſechmogácego /
 táń z tad przydźie ſádzic żywe y zmárle. Wie-
 rzymy teſ y w Duchá ſwietego / ſwiety Koſciół
 Krzeſćciáńſki ſpráwuiącego. Wierzymy Ko-
 ſciół Krzeſćciáńſki być ſwietych obcowánie.

Wierzmy grzechow naszym odpuszczenie. Wierzmy ciała naszego zmartwychwstanie. Wierzmy też y żywota wiecznego otrzymanie/przez tegożto iedynego syna twego/ Pośrednika a panna y zbawiciela naszego milego Jezusa Krysta.

CHEłkając a swietych niebieskich nauk pilnie / wiernie a wstawnie naśladować serca nasze / ty sam wszechmogacy Panie Boże nasz / pokornie cie prosimy / rącz łaskawie rzadzić y sprawować / ku swietey czci a wieczney chwale twoiej. Abyśmy twoie swieta boska Wyconvsta wola / zawsze posłusznie z chęcią wiernie radzi pełnili / naśladować zbawiennych nauk Pana Krystusowych / tak iakoż on nas łaskawie nauczyć raczył mówiąc: Kto uwierzy a okrzęci sie / zbawion będzie / a kto niewierzy będzie zatraccon. Także też oney nocy ktorey był wydan / wziął chleb y czynił dzięki tobie Ocy niebieskiemu / y łamał / y dawał zwolennikom swoim / mówiąc: Bierście / iedźcie / to jest ciało moje / ktore za was będzie wydane / to czynicie na pamiątkę moje. Tymże obyczajem / gdy było po wieczerzy / wziął też y kielich / y czynił dzięki / y dawał zwolennikom swoim / mówiąc: Piycie z tego wszyscy / Ten kielich jest nowy Testament w moiej krwi / ktora za was / y za wiele innych wylana będzie na odpuszczenie grzechow: to czynicie / ileżoć będziecie pić na pamiątkę moje.

Nigdy

NIgdy żadnym iezykiem niewymowiona / rozumem nieogarniona / żadna mocą niezwyćieżona y też nieścńczona wieczna niebieśta mądrości / Pánie á Boże wszytlich rzeczy mogacy / ty sam łaskawie rácz dopomagać / żebyśmy podług woli á rostkazania twoiego świętego / w stanie á powołaniu naszym záwsze pobożnie á bogoboynie żywi byli / przez tegożto iedyneho á namilżego syná twoiego / posrzedniká á pána y zbáwiciela naszego milego Jezusá Krystá.

VSłyśeć á łaskawie rácz przyiać miłosierny Oycze niebieśti tego ninieyśe modlitwynáśe / ciezbieć my niegodne á grześne dźiatki twoie pokornie wzywamy / á tobie samemu poruczamy sami siebie / duśe y ciała náśe / y inśe wszytkie rzeczy te ktorę mamy / ktorýchżeś ty nam z łáski swoiey świętey vżyczyć raczył / twej náświetśzey Bośkiey Oycowśkiey miłości pomżenie á pokornie prosimy / ráczyś ty nas y z tym wszytkim / teraz y po wszytkie czasy żywota náśego / w swoje przez náświetśze Bośkie oycowśkie rece / w moc obrońe y opieke przyiać / w niey záwsze mieć y wiecznie záchować / przez tegożto iedyneho á namilżego Syná twoiego / posrzedniká á pána y zbáwiciela naszego milego Jezusá Krystá / Amen.

Po tych modlitwach gospodarz do wszystkich przy nabożeństwie tym będących mówić ma słowy temi:

Błagneyże nadzieie / a mocney wiary wszyscy społecznie zemna badźcie / żeć miłosierny Ociec nasz niebieski z niewymowney miłości swey raczył tego ninieysze modlitwy nasze wyslyścić / przez tegoż to iedynego a namilszego syna swoiego / pośrednika a Pana y zbawiciela naszego miłego Jezusa Krystusa / czasu woli swietey swojej łaskawieć ie raczy wypelnić / iedno my tego cierpliwie oczekawając / pobożnie a bogoboymnie żywi badźmy.

Dzień 6. Niedzielnny.

A osoliwie / ponieważ dzisieyszy dzień Panu Bogu wszechmogacemu / ku wieczney czci / chwale / a nam ku zbawienym naukom postanowion jest. Przetoż w imie przenaswietłe Bostie iego / chcieymy gi / y wszystkie czasy żywota naszego / na prawym Arześciąńskim nabożeństwie strawić / wielbiac y chwalać przenaswietłe Bostie imie iego. A tak miły Pan Bog wszechmogacy będzie raczył być z nami / y da nam swoje swiete Bostie Oycowskie przeżegnanie / pocieszenie / wspomóżenie / y wszystkiego dobrego z łaski a z miłosierdzia swoiego swietego rozmnożenie.

W dzień

W dzień robotny.

A iż dzień dziśieyszy ku pracam á robotam postanowiony iest/ przetoż w imie pánstie/ każdy z nas w powołaniu swoim pilnie/ wiernie/ w bożiázi boskiej pracy / á tak miły Pan Bog będzie raczył być z námi / y da nam swoje swiete Bożskie przeżegnání / pocieszenie / wspomózenie / y wszytkiego dobrego z lástki á z miłosierdzia swoiego swietego rozmnozenie.

Ná Noc.

A iż noc ku wytchnieniu y odpoczynieniu do cześnemu nárządzona iest/ przetoż każdy z nas będąc ná pokoju swym / pámietaymy ná powinność náše Krześciańska / potad potad sen nie nádeydzie / czynimy pokute za grzechy / złości á nieprawości náše/ á pánu Bogu wszechmogacy mu za wselákie iego swiete/ hojne/ obfite dáry á dobrodziejstwa nam z lástki iego wdzielone/ dáne y dárowane/ wiernie/ szcyrze/ vprzemyie/ serdecznie y wstáwicznie dziekuyemy / przytym iego przenaswietšey boskiej miłosći/ o dálše lástáwe opátrzenie/ pocieszenie y wspomózenie/ poniżenie á pokornie wzywáiac prosimy / á tak miły Pan Bog wszechmogacy będzie raczył rzádzić náše spánie / y z lástki swej swietey będzie raczył zdárzyć w dobrym zdrowiu náše šťastliwe wstá-

nie / á tak poydziemy y bedziemy odpoczywac w
 lasce y pozeguaniu iego swietym. A iz nam to
 swiete Krzescianstie nabozenstwo z laski swie-
 tey swojej sprawic y wykonac zdarzyc raczy/
 przetoz iego przenaswietlsey Boskiej Oycow-
 skiej milosci ponizeme á pokornie wzywajac /
 prosimy tak temito stowy:

Prenaswietlse / przenachwalitebnieysze /
 nigdy zadnym ięzykiem niewymowione / rozu-
 mem nieogarnione / zadna mocá niewyciezone /
 y tez nieskonczone / wszechmogacy / wieczny / wsze-
 go milosierdzia przenadobrotliwszy á naymito-
 sciwszy panie Boze / twoie imiono / ponizenie á
 pokornie cie prosimy / racz dac / aby bylo na
 wieki wiekuiste czczono / wielbiono y
 chwalono / Amen.

Przed Obiędem y Wieczerzą.

Panie Boże wszechmogacy / Oycze nasz niebieski/
 Tyś nas raczył obdarować pokarmy z swey łaski/
 Dla pośilenia ciała naszego łaknącego/
 Także napoym i rozumnymi dla pragnącego.
 Przetoż cie Oycze niebieski / pokornie wzywamy/
 Racz dać że ich miernie y pobożnie używamy.
 Dobrodziejstwa niewymowne twoie rozmyślając/
 A za wszystkie imie święte wieczne wystawiając.
 Błogosław nas / y te dary / z Oycowskiej miłości/
 Prosimy cie / miły Panie / w swej poniżoności/
 Przez Jezu Chrysta Syna twego Pana naszego/
 Który z tobą żywie w jedności Ducha świętego.

Po Obiedzie y Wieczerzy.

Dzięki czynimy tobie Oycze nasz dobrotliwy/
 Jżes iest w dárzech swoich tak bardzo szczerobliwy.
 Dalesz nam twe pokarmy / dalesz też y napoje/
 Ktoremu pośilamy te niedzne ciała swoje.
 Inszych dárow twoich trudno kto wyliczyć może /
 Ktore ty nam dawać raczyś Wszechmogacy Boże.
 A nie tylko nas niedzmi / ludzkie pokolenie)
 Też zwierzętka / ptaki / y wszystko inne stworzenie.
 A to nie dla zasług naszych / y nie dla godności/
 Ale dla samey niewymowney Boskiej miłości:
 Osobliwie każdego wsem dobrym opatruieś/
 Bądźś wiecznie pochwalon iże nas tak miłueś.

7200

